

АСТАНА

АҚШАМЫ

БАРША ҚАЗАҚТЫҢ РУХАНИ ЖАҢҒЫРАТЫН КЕЗІ КЕЛДІ

Кеше Астанадағы Тәуелсіздік сарайында Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының V құрылтайы өтті. Бұл жолы халықаралық ЭКСПО-2017 көрмесінің аясында қанат жайған алқалы жиын Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласынан туындайтын тұжырымдамалық идеяларға негізделді.

Құрылтайға қатысушылар 21-22 маусым күндері Қазақстан Республикасының Ұлттық музейінде, Әзірет Сұлтан мешітінде және Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасының кітапханасында болып, «Қазақ елі» монументіне гүл шоқтарын қойды, «Этноауыл» кешенін аралап, Астана – Опера театрында «Қыз Жібек» операсын тамашалады.

Мерекелі құрылтай Тәуелсіздік сарайында салтанатты жағдайда ашылды. Оны қысқаша сөз сөйлеп ашқан Дүниежүзі қазақтары қауымдастығы Төрағасының бірінші орынбасары Талғат Мамашев құрылтай жұмысына барлығы 750 делегат пен қонақтар қатысып жатқанын, олардың 350-і әлемнің 39 елінен келген қандастарымыз болып табылатынын баяндады. Қатысушылардың 60 пайызын 35-ке дейінгі жастар құрайды. Бұлардың арасында алдыңғы төрт құрылтайға қатыспаған 8 елдің азаматтары да бар. Делегаттардың дені – ғылыми-шығармашылық, педагогика, бизнес, спорт, бұқаралық ақпарат құралдары салаларының өкілдері екен.

Келесі кезекте Елбасы Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының Төрағасы Нұрсұлтан Назарбаев сөз алды. Ол өзінің сөзін алыста жүрген қандастарымыздың ата салтын сақтап, ана тілін ұмытпау үшін барын салатын қасиеттерін айта келіп, бұл үшін сол жастардың ата-аналарына ризашылығын білдірді. Тарихи отанынан жырақта жүрген бауырларымыз бір тамырын атамекенге жайып, туған елімен байланысты нығайтуға күш салады. Бұл құрылтай баламалы энергия бойынша жер жүзінің инновациялық жетістіктерін ашып көрсететін ЭКСПО-2017 көрмесінің аясында өтіп отыр.

– Біз әдейі осылай байланыстырдық. Себебі бұл – Қазақстанның мерейін асырып, күллі әлемнің назарын аударып отырған үлкен шара, – деді Нұрсұлтан Әбішұлы. – Біз қандас бауырларымыз атажұртының бүгінгі келбетін көріп, марқайсын, ой түйсін деп Сіздерді ЭКСПО-ға орай шақырдық. Бар болғаны 15 жылдың ішінде бой көтеріп, дүниені таңқалдырған елордамыз – Астананың өсіп-өркендеп жатқанын көрсін, қуансын деп ойладық. Кеше жаңадан салынған театрда болдыңыздар, Қазақстанның марқайған, көркейген астанасын көрдіңіздер, әлі де аспай-саспай, елге келіп, аунап-қунап, біраз көріп қайтыңыздар.

– Алғашқы құрылтайдан бері, міне, 25 жыл уақыт өтті. Бәрі менің есімде. Адам бастан кешпеген қиындықтарды көрдік, – деді Президент сөзінде. – XX ғасырда қазақтың басынан кешпеген зұлматы жоқ. Бізге тәуелсіздіктің алғашқы 25 жылы да оңай болған жоқ. Ресей патшалығы мен Кеңес Одағы аясында 150 жылдан артық уақыт бодан болдық. Түрлі зобалаңдарды бастан өткердік. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында экономикамыз тұралап, 2 миллион халық жұмыссыз босып қалды. Не жалақы, не зейнетақы төлей алмай, тақырға отырып қалған кездер болды. Дегенмен, күллі қазақтың жұмыла жұдырық болып бірігіп, ел болып жұмыс істеуінің арқасында келелі, үлкен табыстарға қол жеткіздік.

Жалпы орташа деңгейде өмір сүретін халықтардың көрсеткішіне қол жеткіздік. Сөйтіп, 40 пайыздық кедейшілікті 3 пайызға дейін төмендеттік. Тәуелсіздік жылдар ішінде экономикамызды 22 есе өсірдік. Елдің табысы да 20 есе артты. Бүгінгі қазақтың жағдайы, өмірі, тұрмысы ешуақытта қазақ тарихында болған емес. Бұл – тарих тұрғысынан қас-қағым сәт деп айтуға болады, бірақ тұтас дәуірге татитын дәуір болды деп айтатынымыз осы. Еліміздің болашаққа бастар бағыты мен мақсаты да айқын. Бұл жолдан да біз өттік.

Келесі кезекте Н.Назарбаев елімізді нығайту жолында бес институттық реформаны жүзеге асыру үшін «100 нақты қадам» Ұлт жоспары жүзеге асырылып жатқанын сөз етті. Қазақстанның үшінші жаңғыруын жариялап, оның бес басымдығын айқындап алдық. Конституцияға реформалар жасап, саяси жаңғыртуды жүзеге асырып жатырмыз. Жаңа ұрпақты қалыптастыруға бағытталған алты бағыт бойынша жұмыс жүргізіледі. Мұның біріншісі – қазақ тілін латын алфавитіне көшіру. Бұл – ана тіліміздің жаһандық ғылым мен білімге бірігуін, әлем қазақтарының рухани тұтастығын қалыптастыратын бірегей қадам. Үкімет шетте жүрген және елге көшіп келген ағайындарды қолдау үшін «Отандастар» қорын құруы керек және іскер қазақстандықтар осы қорға қолдау көрсету керек деді Елбасы.

Нұрсұлтан Назарбаев осы сөздің ыңғайында «Туған жер», «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы», «Жаһандағы заманауи қазақстандық мәдениет», «Қазақстандағы 100 жаңа есім» секілді жобаларға ерекше тоқталды. Елбасы осы орайда «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарлама аясында гуманитарлық бағыттағы ең үздік 100 оқулық қазақ тілінде шығарылатынын атап өтті. Бұл біздің отандастарымыз ғана емес, сонымен қатар бүкіл дүниежүзіндегі қазақтары үшін маңызды жоба болмақ. Енді қандастарымыз қай елде тұрғанына қарамастан, дүниедегі ең таңдаулы біліммен ана тілінде сусындай алатын болады деді Мемлекет басшысы. Жарыссөз басталғанда мінбеге бірінші болып Моңғолия ауылшаруашылығы университеті ғылыми-зерттеу орталығының директоры Бекей Ағыпарұлы көтерілді. Ол өзінің сөзін Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевқа қарата бастады.

– Мен Моңғолияның астанасы – Улан-батор қаласында тұрамын. Елден жырақта жүрсек те, атамекендегі әрбір жаңалыққа елендеп, құлақ түріп, әрдайым тілектес болып отырамыз, – деді ол сөзінің кіріспесінде. – Айтатыны жоқ, биылғы жыл Қазақстан үшін үлкен бетбұрыстар жылы болды. Сіз небәрі жарты жылдың ішінде елді күрт өзгертетін үш түрлі бастама көтердіңіз. Бірінші – жыл сайынғы халыққа дәстүрлі Жолдауыңыздың биылғы нұсқасында Қазақстанның үшінші жаңғыруын бастадыңыз. Ол – ел экономикасын жаңа салалық деңгейге көтеретін бірегей қадам. Екінші – конституциялық реформалар жасау арқылы саяси жаңғыртуды жүзеге асырдыңыз. Бұл Сіздің ел болашағын ойлайтын кемелдігіңізді танытты. Үшінші – қоғамдық сананы түбегейлі өзгерту үшін рухани жаңғыртуды қолға алдыңыз. Бұл үш қадам Қазақстанның болашағы баянды болатынын көрсетеді. Біз бұған марқаямыз.

– Сыртта жүрген қазақтар қай заманнан да өздерінің ата-бабаларының бейіті жатқан, іздері қалған атамекенін іздейді, – деді келесі кезекте сөз алған Батыс Қазақстан облысындағы «Карповский Северный» ЖШС бас директоры Қайролла Қасенов. – Ресейдің Түмен облысында туып-өскен мен үшін де ұшқан құстың қанаты талатын қазақтың ұшы-қиырсыз даласы ерекше ыстық. Біздің ата-бабаларымыз бір кездері Солтүстік Қазақстан облысының далаларында өмір сүрген екен. Менің өзім осында келгелі қазақ баласы үшін Қазақстанның кез келген түкпірі өзінің туған жеріндей екеніне көз жеткіздім.

Бұдан кейін сөздің тізгінін Миландағы (Италия) Бокони университетінің лекторы, МРА магистрлік бағдарламасының директоры Әйгерім Болатқызы алды.

– Сіздің Жолдауыңыздағы 3 тілде білім беру бағдарламасын өз басым қолдаймын. Өйткені бұл қазақ жастарының ХХІ ғасырда күн сайын өзгеріп жататын талаптарына бейімдейді, – деді ол Елбасына қарап. – Мен өзім Моңғолияда өмірге келдім, Чехия мен Сингапурда білім алдым. Қазір Сингапур мен Италияда кезек тұрып жатырмын. Әлемнің 7 тілінде сөйлеймін. Ағам Түркияда, інім Ресейде оқып білім алды. Қазір екеуі де Қазақстанда қызмет етеді. Бірақ қайда болсақ та, қазақи болмысымызды, ата дәстүріміз бен ана тілімізді берік сақтап келеміз. Себебі қанымыз қазақ, жанымыз қазақ.

Әйгерім сөзінің соңында шетелдегі қазақ жастары дүниежүзілік стандартқа негізделген Назарбаев университетінде көптеп білім алса екен деген тілегін де жеткізді.

– Мен бір кездері ауа көшкен Алтай қазақтарының ұрпағымын. Біздің аталарымыз Германия жерінде мәңгіге дамылдап жатыр, – деп сөз бастады Парижден (Франция) келген жеке кәсіпкер Мехмед Зенгин. – Қазір Түркия мен Еуропаның қазақтары өздерінің ата кәсіптері – тері өңдеу кәсіпшілігінде жұмыс жасайды. Онда Алтай қазақтарының өз қолтаңбасы бар. Сонымен бірге, Еуропа қазақтары ұлттық дәстүрге айналдырған тағы бір кәсіп түрі бар. Мен осы тоқыма кәсіпшілігімен айналысамын. Біздің фирмалар бүгінде Еуропа мен Африка елдерінде жұмыс істейді. Сол арқылы 150 адамға жұмыс тауып беріп отырмын. Осындай кәсібімді қазақ жерінде де жалғастырғым келеді. Осыған байланысты менің де ұсынысым болып тұр. Биыл Алматыда тоқыма өнеркәсібінің көрмесі өтті. Оған мен де қатыстым. Көрмеден кейін отаныма пайда әкелуге шешім қабылдадым. Бірақ бұл біршама қиын шаруа екен. Біз өзімізге ерекше жағдай жасалуы керек деп есептейміз. Алайда басқа жұртқа қарағанда, қазақ кәсіпкерлеріне белгілі бір мөлшерде жеңілдіктер қарастырылуы керек деп ойлаймын.

Париждік кәсіпкердің бұл тілегіне Елбасы бірден үн қосты. Нұрсұлтан Назарбаев сол жерде Премьер-министрдің орынбасары – Ауыл шаруашылығы министрі Асқар Мырзахметовті орнынан тұрғызып, Мехмед Зенгиннің елімізде кәсіпшілігін ашуына қолдан келетін барлық жағдайды жасауды тапсырды.

Бұдан кейін «Егемен Қазақстан» РГ» АҚ басқарма төрағасы Дархан Қыдырәлі, Австралияның Брисбен қаласындағы халықаралық компанияның маманы Анар Ұлықпан, Ирландиядағы Дублин университетінің оқытушысы Өзгежан Кесиджи, Өзбекстан қазақ ұлттық мәдени орталығының төрағасы Серікбай Үсенов, германиялық кәсіпкер Алтын Өмірхан шығып сөйледі. Ал ақын Дәулеткерей Кәпұлы құрылтайға арналған өлеңін оқыды.

Бұдан кейін «Егемен Қазақстан» РГ» АҚ басқарма төрағасы Дархан Қыдырәлі, Австралияның Брисбен қаласындағы халықаралық компанияның маманы Анар Ұлықпан, Ирландиядағы Дублин университетінің оқытушысы Өзгежан Кесиджи, Өзбекстан қазақ ұлттық мәдени орталығының төрағасы Серікбай Үсенов, германиялық кәсіпкер Алтын Өмірхан шығып сөйледі. Ал ақын Дәулеткерей Кәпұлы құрылтайға арналған өлеңін оқыды.

Құрылтайда Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының Төрағасы болып қайта сайланды. Ал Зауытбек Тұрысбеков Дүниежүзі қазақтары қауымдастығы Төрағасының бірінші орынбасары болып сайланды. Мемлекет басшысы бұл қызметті 2004 жылдан бері атқарып келген Талғат Мамашовқа жемісті жұмысы үшін алғыс айтты. Алқалы басқосудан кейін құрылтай қонақтары «ЭКСПО-2017» көрмесімен танысты.

Серік ШРНАЗАР,
Азамат ЕСЕНЖОЛ,
Сұлтан СЕЙТОВ (фото)